

Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap

Plagiaat & (on) ethisch hergebruik memo voor Algemene Leden Vergadering d.d. 12 november 2021

Aanleiding

Het bestuur van het KNHG en de redactie van de *BMGN-LCHR* is in de loop van 2020 benaderd door verschillende historici (deels lid van ons genootschap, deels niet) betreffende de zaak Van Liempt en de beschuldigingen van plagiaat aan diens adres (in de pers en in de publicatie *Plagiaat en nivellering*).¹ Zij verzochten het KNHG om zich uit te spreken over deze zaak.

Beslissing bestuur

Het bestuur van het KNHG heeft in 2020 en 2021 een aantal keer grondig gediscussieerd over deze kwestie en heeft geconcludeerd dat er voor het KNHG geen directe aanleiding is om op deze *bijzondere* casus nader in te gaan of ons daarover uit te spreken. Het bestuur voert een aantal redenen hiervoor aan:

1. Als beroepsvereniging zijn wij niet de geëigende organisatie om op individuele gevallen te reageren. Daarvoor zijn er onderzoekscommissies aan universiteiten én het landelijk orgaan wetenschappelijke integriteit ([LOWI](#)). Het KNHG heeft nooit de ambitie gehad om in individuele gevallen (quasi-)juridische of bindende uitspraken te doen.
2. In dit geval heeft zowel de onderzoekscommissie van de [RuG](#) (de universiteit waar Van Liempt gepromoveerd is op zijn biografie van kampcommandant Gemmeke) als het [LOWI](#) onderzoek gedaan en zich uitgesproken. Beide instanties hebben hun werk zorgvuldig gedaan en geconcludeerd dat, hoewel het proefschrift omgeven is van slordigheden en de bronvermelding zorgvuldiger had gekund, er geen sprake is van plagiaat in de strikte zin van het woord. De oordelen kunnen aanleiding zijn voor discussie, maar duiden naar het oordeel van het bestuur zeker niet op een plagiaatcrisis binnen de historische wetenschap.
3. Wel maken ze er nogmaals op attent dat er meer is dan plagiaat alleen. Het bestuur benadrukt dan ook dat er recent een werkgroep beroepsethiek binnen het KNHG werkzaam is geweest. Het standpunt van het KNHG in algemene zin mag daarmee bekend worden verondersteld. Een ieder kan er kennis van nemen: alle documenten staan als een dossier op onze website. De leden van deze (voormalige) commissie zijn door het bestuur overigens ook geconsulteerd over deze casus.
4. Het bestuur heeft bij de redactie van de *BMGN-Low Countries Historical Review* aangedrongen op een recensie en/of discussiedossier over deze biografie en de kwestie van nivellering in de geschiedschrijving over de Tweede Wereldoorlog.

Hoewel het bestuur dus geen reden zag om in op dit *individuele* voorval te reageren, werd wel breed de noodzaak ingezien om te inventariseren hoe urgent deze problematiek is op breder vlak.

Bredere ethische discussie

Uit de vragen aan het bestuur, de consultatie van de commissie beroepsethiek en discussies tijdens de bestuursvergaderingen over dit onderwerp kwam naar voren dat wanneer iemand formeel geen plagiaat pleegt, deze persoon toch kan ingaan tegen de beroepsethiek, bijvoorbeeld door werk van collega's slechts minimaal te vermelden en de indruk te wekken de eerste te zijn die een bepaald onderwerp aankaart terwijl dat niet zo is.

¹ Rudolf Dekker, *Plagiaat en nivellering. Nieuwe trends in de geschiedschrijving over de Tweede Wereldoorlog* (Amsterdam, 2019)

Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap

Bovendien constateerde het bestuur dat er soms ook sprake is van conflicterende vormen van beroepsethiek, bijvoorbeeld tussen historici en journalisten/broedschrijvers. Dit leidde tot het besluit een bredere ethische discussie te starten over (on)ethisch hergebruik.

Project (on)ethisch hergebruik

Het bestuur heeft het bureau KNHG opdracht gegeven daartoe met een voorstel te komen dat inmiddels weer in de bestuursvergadering besproken is en is overgenomen. Het voorstel behelst:

1. Aantrekken van een onderzoeksstagiair(e) met als opdracht een inventarisatie te maken van de omvang en aard van het probleem van hergebruik. Binnen deze stage zijn de volgende taken vastgelegd:
 - Literatuuronderzoek verrichten naar het fenomeen (on)ethisch hergebruik;
 - Opstellen, verspreiden en analyseren van een enquête onder historici naar hergebruik van (wetenschappelijk) werk;
 - Organiseren van een verdiepend *webinar* (in februari/maart 2022) over de literatuurbevindingen en uitkomsten van de enquête;
 - Schrijven van een onderzoeksrapport met aanbevelingen voor het bestuur;
 - Opstellen van een dossier op de site van het KNHG met daarin literatuurverwijzingen en richtlijnen;
 - Uitwerken van het door het bestuur reeds ingediende voorstel voor een sessie op de Historicidagen 2022.

Ondertussen zijn op 1 september 2021 twee masterstudenten – Sarah van der Zeijden (UU) en Willem Noordink (RuG/EUR) begonnen aan deze onderzoeksstage.

2. Organiseren van een tweede sessie op de Historicidagen 2022. Deze sessie heeft als titel meegekregen *Op wier schouders staan we?* Deze sessie gaat over het niet benoemen of zien van bronnen om zo de verschillende soorten *bias* bloot te leggen in het onderzoeksveld, hierbij valt te denken aan gender bias, *textual* bias en angelsaksische bias. Deze sessie heeft als doel bewustwording onder historici over de vraag op wier schouders we eigenlijk staan én heeft tot doel andere stemmen te laten horen.

Namens het bestuur zal Inger Leemans, portefeuillehouder Congressen samen met Antia Wiersma, directeur van het bureau de organisatie van deze sessie op zich nemen. **Het bestuur roept leden op die belangstelling hebben om hieraan een bijdrage te leveren (zowel inhoudelijk als organisatorisch) zich te melden bij [Antia Wiersma](#).**

BMGN-LCHR

In BMGN 137-2 (verschijningsdatum juni 2022) zal een discussiedossier verschijnen met daarin:

- [Nico Wouters, directeur van Cegesoma](#), met een bespreking van zowel de biografie van Gemmeke van de hand van Van Liempt als de publicatie *Plagiaat en nivellering*;
- [Ruud Abma, wetenschapshistoricus \(voorheen UU\)](#) over plagiaat en de geschiedwetenschap;
- [Barbara Henkes, historicus \(RuG\)](#) over Van Liempt en nivellering/grijze geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.